

CATALUNYA I EL FET NACIONAL. ACTES DE LA IX JORNADA
D'ESTUDIS LOCAL, DE JOSEP SERRANO DAURA (COORD.)¹

La publicació de les actes de la IX Jornada d'Estudis Local, celebrada a Bot l'11 de novembre de 2006, ofereix una ocasió propícia per a celebrar la continuïtat assolida per unes jornades d'alta divulgació i rigor en l'àmbit de les ciències socials que, sota la dinàmica coordinació del professor Josep Serrano, estan plenament consolidades. A més, constitueixen un exemple encomiable de col·laboració i construcció efectiva de ponts entre la universitat i la societat.²

La universitat, com és ben sabut, està, des de fa temps, immersa en un llarg i incert procés de reformulació d'objectius que, per a tenir èxit, passa per deixar de ser una torre de marfil de la investigació i encarar el repte d'integrar-se de manera activa en el teixit social en el qual s'incardina. En aquest sentit, per a ser un centre receptor li cal estar atenta als interessos, les demandes i les necessitats de la societat per tal de donar-hi respostes concretes. Alhora, ha d'esdevenir un centre emissor, prospectiu i generador d'iniciatives pròpies dirigides a buscar respostes de la mateixa societat. Aquest *feedback* d'idees, propostes i productes culturals és el que ha de crear sinergies dinamitzadores i ha de donar a la universitat la legitimitat i la centralitat que ha perdut lentament, dècada rere dècada, a causa de la seva desvinculació de l'entorn immediat.

En les àrees tècniques, científiques i mèdiques tot això s'està duent a terme, des de fa temps, en forma de col·laboració amb empreses i corporacions de sectors diversos. En les àrees de les humanitats i de les ciències socials, en canvi, hi ha més dificultats inherents a trobar interlocutors i establir camins de tre-

1. Bot, Ajuntament de Bot i Universitat Internacional de Catalunya, 2007, 106 p.

2. Vegeu la crònica de la IX Jornada d'Estudis Local publicada en el volum 7, p. 313-314, d'aquesta revista.

ball i de cooperació. Doncs bé, les jornades de Bot són un bon exemple d'aquesta dinàmica, que en aquest cas s'ha establert entre la Universitat Internacional de Catalunya i la societat civil de la Terra Alta, encapçalada per l'Ajuntament de Bot.

L'estructura de la IX Jornada, dedicada a resseguir el fet nacional de Catalunya, segueix un discurs històric que va des dels seus orígens en l'edat mitjana fins a l'actualitat. El primer tram del camí, el revisa el professor José Enrique Ruiz Doménech en un article en el qual, amb la seva habitual brillantor de llenguatge i d'anàlisi, centra el tema dels orígens de Catalunya en els comtats carolingis. Especialment, no com un projecte de territori, sinó com una conseqüència dels projectes de llinatge de la casa comtal barcelonina, amb personatges destacats i en un context que, en el segle XI, es debat entre la violència heretada del que la historiografia francesa ha qualificat amb el terme, que ha fet fortuna, de *revolució feudal* i la cultura de la pau de la reforma gregoriana promoguda pel papat amb l'ajuda dels monjos de Cluny.

Aquestes actes tenen un inopinat valor que mereix ser destacat: apleguen el darrer escrit del professor Víctor Ferro, que per impediments de salut ja no va poder assistir a la Jornada i que va morir el dia 2 d'abril de 2007. L'article que es publica, amb caràcter pòstum, és el darrer treball que deixà i, sense ànim de constituir una necrològica, ens permet recordar la seva activitat com a professor universitari i com a especialista en la història del dret i de les institucions de Catalunya. Efectivament, des de la publicació de la seva obra *El dret públic català*³ i des del seu magisteri a l'Àrea d'Història del Dret i de les Institucions de la Universitat Pompeu Fabra, en la qual va impartir docència precisament en l'assignatura Història del Dret Català fins a la seva jubilació, Ferro va ser un referent obligat.

L'obra de Ferro es va convertir immediatament en un clàssic ineludible en una matèria que estava òrfena d'estudis de síntesi no només per als historiadors del dret, sinó per a tots els altres historiadors que havien de trobar-se amb el dret i les institucions catalanes d'època moderna. Després d'aquesta obra, podien elaborar les seves investigacions fonamentant-les en les bases certes d'un treball que presentava un fresc integral de les institucions i que assolía el nivell d'una síntesi global. És precisament en la seva condició de referent en la matèria que va participar en obres i jornades diverses entre les quals s'enquadra la que es comenta i en les quals sempre va aportar la seva visió sintètica. Altres exemples de la seva activitat són, per exemple, les seves aportacions a l'elaboració de les uni-

3. VÍCTOR FERRO, *El dret públic català: Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, Eumo, 1987.

tats docents de l'assignatura Història del Dret a la Universitat Oberta de Catalunya⁴ o a la redacció de la nadala de l'any 2004 de la Fundació Carulla, dedicada a la Generalitat de Catalunya.⁵

La tercera col·laboració és del doctor Sixto Sánchez-Lauro, professor d'Història del Dret i de les Institucions a la Universitat de Barcelona, que afronta el fet nacional en el context dels segles de la monarquia catòlica. Es tracta, com és ben sabut, d'un període conflictiu en el qual els xocs entre les institucions representatives i una monarquia castellanitzada, cada vegada més allunyada de la realitat catalana, que percep perifèrica, porten a la Guerra dels Segadors i a la de Successió enmig de períodes llargs d'entesa i de *neoforalisme*.

El quart article és del doctor Josep Lluís Pérez Francesc, professor de Dret Constitucional a la Universitat Autònoma de Barcelona. La seva aportació se centra en el ric, complex i contradictori període del segle XIX, en el qual, enfront de la construcció de l'estat liberal, d'estil jacobí, esclata un sentiment catalanista formulat i defensat des de punts de vista ideològics ben diversos però que van obtenir, entre altres resultats, la preservació del dret privat de Catalunya.

Finalment, la darrera col·laboració és obra del doctor Marc Carrillo, professor de Dret Constitucional a la Universitat Pompeu Fabra. La seva participació, de gran actualitat, està orientada al present i el futur de l'encaix constitucional de Catalunya dins Espanya a través del nou Estatut d'autonomia de l'any 2006.

Les actes de la Jornada constitueixen, finalment, una fidel reconstrucció del seu desenvolupament i, en aquest sentit, també recullen les intervencions i els discursos de les autoritats polítiques i acadèmiques presents —el president del Parlament de Catalunya, l'alcalde de Bot, el rector de la Universitat Internacional de Catalunya i el coordinador de la Jornada—, així com la presentació de les actes de la Jornada precedent, que va ser a càrrec de la professora Montserrat Nebrera.

Albert Estrada-Rius

Universitat Autònoma de Barcelona

4. Tomàs de MONTAGUT, Víctor FERRO i Josep SERRANO, *Història del dret català*, Barcelona, UOC, 2001.

5. Josep M. SANS TRAVÉ i Tomàs de MONTAGUT (coord.), *L'autogovern de Catalunya*, Barcelona, Fundació Lluís Carulla, 2004.